

исследованиях. Акцентируется на том, что рассмотрение объекта как системы позволяет обнаружить его внутренние и внешние взаимосвязи, проанализировать компоненты данной системы с учетом их места и функций. Доказана необходимость применения системного подхода при проведении оценивания результатов учебной деятельности студентов ВНЗ.

Ключевые слова: взаимосвязь компонентов, учебные результаты, оценивания, система, системный подход.

DYBKOVA L. M. Realization of the approach of the systems in to of evaluation of results of educational activity of students.

The article is sanctified to the question of application of approach of the systems in pedagogical researches. It was accented, that consideration of object as systems allows educe his internal and external intercommunications, analyses the components of this system with finding of their place and functions. It is found out, that the use in the evaluation of results of educational activity of students of methodology of approach of the systems is necessary.

Keywords: approach of the systems, educational activity of students, evaluation, relation.

УДК 378.016:78:004

Економова О. С.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ВИКОНАВСЬКИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті розглянуто проблему самовдосконалення молодого вчителя в умовах підготовки його до інноваційної діяльності, висвітлено особливості формування музично-виконавських знань, умінь та навичок у процесі інтеграції дисциплін інструментального циклу. Порушено питання доцільності інтерактивної, інтегративної технології навчання. Метою статті є прагнення довести, що при створенні умов розвитку інноваційного потенціалу молодого вчителя особливу увагу у змісті методичних і технологічних впливів надається розвитку самоорганізації, самоосвіти, впровадженню інтегрованих методів у використанні індивідуально-професійного потенціалу вчителя музики. Визначаються підходи до навчального процесу, які є максимально сприятливими для інноваційної діяльності студента. Розглядається сутність готовності майбутнього вчителя музики до професійного саморозвитку у процесі інструментально-виконавської підготовки, висвітлено критерії та показники її сформованості, виокремлено кластери компетентностей як освітнього результату досліджуваного феномена. Проаналізовано різні підходи до визначення сутності та специфіки інструментально-виконавської діяльності, основні знання, уміння та навички, якими повинен володіти сучасний учитель музичного мистецтва.

Ключові слова: комунікативна діяльність, професійна компетентність, інноваційна діяльність, інтеграція, інновація, готовність до професійного саморозвитку, інструментально-виконавська діяльність, міждисциплінарна взаємодія.

Реформування освітньої галузі відповідно до потреб часу вимагає

оновлення змісту освіти і націлені на перехід до нового типу гуманістично-інноваційної форми освіти. Перебудова вищої освіти в Україні пов'язана зі зміною парадигми освіти, яка як пріоритет розглядає створення варіативної освітньої системи, що приведе до створення індивідуальних програм творчого розвитку особистості як найважливішого стратегічного напрямку розвитку освіти.

Інтеграція української освіти до європейського простору передбачає використання нових стратегій та інноваційних технологій, спрямованих на підготовку конкурентноспроможних фахівців. У зв'язку з тим виникає необхідність в організації такої системи підготовки студентів, яка б забезпечувала цілеспрямований процес професійного саморозвитку майбутнього фахівця, зокрема учителя музики. Тому створення умов для формування готовності до професійного саморозвитку сьогодні є одним із основних завдань розвитку педагогічної освіти, передбачає активне впровадження інтеграційних процесів у навчання, які набувають особливого значення за умов інформаційного переважання сучасного навчально-пізнавального процесу. Впровадження інтегративних процесів у навчально-виховній діяльності передбачає: визнання значущості не лише змісту навчального матеріалу, а й логічних зв'язків між елементами цього змісту; формування у студентів цілісної системи знань з музичного мистецтва; застосування адекватних змісту форм, методів і засобів навчання; розвиток професійних та особистісних якостей майбутнього учителя, його творчості.

Самовдосконалення розглядається вченими-дослідниками як процес підвищення професійної і загальної культури педагога, забезпечення високих результатів професійної діяльності, успішне просування в ній, духовне і професійне забезпечення (А. П. Смансер, 2004), максимальне розкриття професійного і особистісного потенціалу педагога (Л. В. Маркелова, 2002). Учені Ю. А. Лобейко [6, 1999], Л. М. Мітіна [7, 1998] вважають, що професійне самовдосконалення особистості є більш широким і глибоким ніж процес формування професійно значущих якостей чи підвищення професійної майстерності. Воно спрямовується на розвиток власних сутнісних сил, самовираження майбутнього професіонала у власній фаховій діяльності, зростання професійної свідомості, рефлексії педагогічної діяльності і професійної поведінки [11, с. 133], становлення інтеграції і реалізації в педагогічній діяльності професійно значущих якостей і здібностей, професійних завдань та вмінь [2, с. 97].

Визначення ролі педагогічних завдань та ситуацій у формуванні музично-виконавських знань, умінь та навичок майбутнього учителя музики, та формування готовності майбутнього вчителя музики до професійного саморозвитку шляхом інтеграції предметів музичного циклу – **мета статті.**

Відповідно до поставленої мети сформульовано наступні завдання:

для управління процесом підготовки до інноваційної діяльності завдання вчителя навчити студентів перетворювати теоретичні основи інноватики в інструмент його інноваційних дій, що неможливо без розвитку навичок самовдосконалення позитивної мотивації на інновації, реалізацій інноваційного підходу до рішення професійних завдань, оволодіння уміннями інноваційної діяльності та навичками аналітичного осмислення педагогічних фактів, явищ, процесів з нових позицій. Підкреслюючи важливість розвитку інноваційного потенціалу у молодих спеціалістів, треба навчити студентів пов'язувати цей феномен з формуванням професійно значущих якостей і поєднують їх із самовихованням і самовдосконаленням особистості.

Педагогічні інновації розглядаються як результат пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем, як результат професійної діяльності педагога нового типу. У цьому відношенні великі потенційні можливості містяться у новітніх технологіях, які надають пріоритет особистісно-суб'єктивному фактору у становленні майбутнього педагога. Сучасний педагог має володіти сценарієм організації навчально-пізнавальної роботи, тобто володіти педагогічною технологією. При цьому слід враховувати, що сучасна модель освіти передбачає виконання педагогом таких важливих функцій як інформаційно-освітня і педагогічна. Перша функція забезпечує трансляцію та пояснення інформації, яка в свою чергу повинна бути пропущена через свідомість майбутнього спеціаліста, стати для нього чимось особистісним, суб'єктивним, викликати інтерес та бажання опанувати знаннями. А це вимагає викладання навчального матеріалу у суб'єктивно-особистісній формі. Друга важлива функція – педагогічна – не може сьогодні допускати таких перекошень, як адміністрування та менторство. Тому педагог повинен вміти створювати творчу атмосферу спілкування з колективом і в колективі, що сприяє формуванню продуктивного мислення, логічного аналізу та творчому конструюванню майбутнього виховного процесу.

При формуванні готовності вчителя до інноваційної діяльності, треба спиратися на твердження О. І. Виговської, що “вчитель у творчій педагогічній діяльності є не лише створювачем умов для розвитку своїх вихованців, але і виявляє себе як саморозвивальна істота, яка реалізує головне право людини бути вільною, свідомою, здатною до будь-яких змін у власній педагогічній діяльності” [4, с. 70].

Формування основ професіоналізму майбутнього музиканта-педагога у вищому навчальному закладі може здійснюватись шляхом глибокої інтеграції: фахово-інструментальних та психолого-педагогічних знань, їх особистісного осмислення, а також розвитку умінь проектувати результат музично-педагогічної діяльності та здійснювати її рефлексивну корекцію на основі емоційного осягнення художнього змісту музичних творів на індивідуальних заняттях у класі основного музичного інструмента, вокалу.

У студентів мають формуватися професійні уміння, комплекс яких передбачає усвідомлення і використання певних засобів інструментально-методичної, вокальної діяльності музиканта-педагога, зокрема, здатності бачити і вирішувати проблеми власного виконавського розвитку і розвитку майбутніх учнів. Це надасть можливість студенту усвідомити себе як фахівця, здатного до самореалізації на основі властивих саме йому професійних рис.

У процесі побудови своїх педагогічних технологій майбутній вчитель музики має знати, що будь-яка педагогічна технологія може стати особистісно-орієнтованою, якщо ґрунтується на таких засадах, як співтворчість, діяльнісно-творчий характер, індивідуально-творчий підхід [1, с. 37-43].

У вищих навчальних закладах знайшли застосування інтеграційні заняття як внутрішньо-кафедральні, так і міжкафедральної інтеграції (спеціальне фортепіано, вокал, диригування, мультимедійні технології). Відповідно до концепції використання інтегрованих форм навчання, робота зі студентами має відбуватися за умов, наближених до професійної діяльності, в єдності теорії і практики (моделювання фрагментів занять, розв'язання педагогічно-виконавських завдань, самоаналіз, самооцінка).

У процесі складання заліку студент проводить вступну бесіду, співає, диригує, грає на музичних інструментах, аналізує та оцінює свою роботу, а також роботу своїх однокурсників. Використання критеріїв оцінювання якості виступу дає можливість сприяти вибору стратегії поведінки в ситуаціях художньо-комунікативної взаємодії; аналізувати, оцінювати, коригувати вихідні установки; своєчасно діагностувати й прогнозувати розвиток професійних якостей особистості майбутнього вчителя музиканта.

Діяльними показниками усвідомленої цілеспрямованої об'єктивації професійного потенціалу вчителя музики є такі вміння: уміння створювати систему, де гармонійно поєднуються власні цілі щодо професійного самовдосконалення вчителя музики, цілі стосовно особистісного розвитку студентів, творчого вдосконалення змісту музичного виховання дітей; уміння перетворювати художньо-виховний задум у навчально-виховний засіб; уміння виявляти творчу ініціативу і нести відповідальність за наслідки її реалізації в навчально-виховному процесі; уміння доцільно використовувати елементи власної педагогічної техніки; уміння аналізувати та оцінювати стан розвитку власного професійного потенціалу, визначати гуманістично спрямовану стратегію професійного самовдосконалення.

Які ж пріоритетні завдання вчителя музики пов'язані з якістю його професійної підготовки? Насамперед це: уміння виконувати твори різних стилів і форм інструментального письма; уміння розкрити художній образ музичного твору при точному відтворенні нотного тексту; володіння навичками самостійної роботи над музичним твором; знання специфіки музичного репертуару.

Сприйняття музиканта-виконавця у своїй реалізації проходить наступні стадії: виникнення інтересу до творів, які обирають для виконання і бажання їх виконувати; установка та виконання конкретної концертної програми; робота над музичними творами, яка відбувається під впливом установки та позитивного ставлення до роботи; розуміння та переживання музики; інтерпретація та оцінювання – ця стадія сприйняття зумовлена тим, що виконавський варіант твору відрізняється від авторського.

Повноцінне засвоєння знань і плідне їх використання можливе тільки в тому випадку, коли всю систему знань, що її отримує майбутній вчитель музики, ґрунтується на основі інтегрованих зв'язків і визначається реальними завданнями навчально-виховного процесу.

Системний підхід і використання інтегрованих форм навчання – не нове в педагогіці. Вони полягають у єдності та взаємозумовленості таких компонентів: зміст навчальних програм із суміжних дисциплін; загальнодидактичні підходи, що забезпечують засвоєння знань; специфічні особливості різних видів виконавської діяльності (інструментальної, вокальної, диригентської). Такий підхід ураховує особливості кожного навчального предмета та їх інтеграцію в циклі спеціальних музичних дисциплін, орієнтує їх на систему базисних і специфічних знань. “Інтеграція мистецтв – перспективний і навіть необхідний підхід в сучасній педагогіці” [5, 8].

Отже, основними інноваційними тенденціями процесу підготовки майбутніх педагогів-музикантів, доцільно вважати інноваційну, інтеграційну технологію навчання, яка знаходить своє практичне втілення саме в організації роботи по самовдосконаленню і дає можливість розгорнутися потенціальним можливостям молодих спеціалістів.

Суть інтеграції музично-виконавських дисциплін полягає не тільки у структуруванні навчального матеріалу на основі інтегративного підходу, а значною мірою зводиться до розробки комплексу педагогічних задач, який би відобразив інтегративний характер навчального матеріалу. Це одна із найважливіших умов формування у студентів цілісної системи виконавських знань, умінь, навичок, які є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів музики. Застосування методу розв'язання педагогічних задач дозволить моделювати типові педагогічні ситуації і заздалегідь, ще до безпосередньої практики в школі, видозмінювати та синтезувати знання, отримані в процесі вивчення інструментальних дисциплін, а також застосовувати їх для розв'язання практичних завдань.

Використана література:

1. *Бондаревская Е. В.* Педагогическая культура как общественная и личная ценность / Е. В. Бондаревская // Педагогика. – 1990. – № 3. – С. 37-43.
2. *Винокурова Н. К., Еписеева О. В.* Один из подходов к реализации принципу интергративности в обучении / Н. К. Винокурова, О. В. Еписеева // Дидакт. – М., 1999. – № 4(31). – 97 с.
3. *Виготський Л.* Мышление и речь / Л. Виготський. – М. : Лабиринт, 1996. – 114 с.

4. *Виговська О. І.* Експериментально-теоретичне обґрунтування концепції творчого потенціалу вчителя / О. І. Виговська // Наукові записки : зб. наук. праць – К. : НПУ, 1998. – Вип. 4 – С. 70-74.
5. *Кондрашова Л. В.* Формирование творческого стиля деятельности будущего молодого учителя / Л. В. Кондрашова // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Херсон, 1999. – Вип. 12. – С. 8-14.
6. *Лобейко Ю. А.* Дидактические основы творческого развития и саморазвития педагога / Ю. А. Лобейко. – М. : АПКИ ПРО Минообразования РФ, 1999. – 147 с.
7. *Митина Л. М.* Психология профессионального развития учителя / Л. М. Митина. – М. : Флинта, 1998. – 200 с.
8. *Олексюк О.* Методика викладання гри на народних інструментах / О. Олексюк. – К. : ДАКККіМ, 2004. – 133 с.
9. *Смансер А. П.* Педагогічні умови самореалізації майбутнього спеціаліста в процесі навчання / А. П. Смансер // Педагогіка вищої і середньої школи : зб. наук. пр. – Кривий Ріг, 2004. – № 8. – 29 с.
10. *Шевченко Г. П.* Взаємодія мистецтв в естетичному вихованні підлітків / Г. П. Шевченко. – К., 1981. – 20 с.

References :

1. *Bondarevskaya E. V.* Pedagogicheskaya kultura kak obshchestvennaya i lichnaya tsennost / E. V. Bondarevskaya // Pedagogika. – 1990. – № 3. – S. 37-43.
2. *Vinokurova N. K., Episeeva O. V.* Odin iz podhodov k realizatsii printsipu intergrativnosti v obuchenii / N. K. Vinokurova, O. V. Episeeva // Didakt. – М., 1999. – № 4(31). – 97 s.
3. *Vigotskiy L.* Myishlenie i rech / L. Vigotskiy. – М. : Labirint, 1996. – 114 s.
4. *Vyhov's'ka O. I.* Eksperymental'no-teoretychne obgruntuvannya kontseptsiyi tvorchoho potentsialu vchytelya / O. I. Vyhov's'ka // Naukovi zapysky : zb. Nauk. prats'. – К. : NPU, 1998. – Vyp. 4. – S. 70-74.
5. *Kondrashova L. V.* Formirovanie tvorcheskogo stilya deyatel'nosti buduschego molodogo uchitelya / L. V. Kondrashova // Pedagogicheskaya nauka : zb. Nauk. prats. – Herson, 1999. – Vip. 12. – S. 8-14.
6. *Lobeyko Yu. A.* Didakticheskie osnovy tvorcheskogo razvitiya i samorazvitiya pedagoga / Yu. A. Lobeyko. – М. : APKi PRO Minoobrazovaniya RF, 1999. – 147 s.
7. *Mitina L. M.* Psihologiya professional'nogo razvitiya uchitelya / L. M. Mitina. – М. : Flinta, 1998. – 200 s.
8. *Oleksyuk O.* Metodyka vykladannya hry na narodnykh instrumentakh / O. Oleksyuk. – К. : ДАКККіМ, 2004. – 133 s.
9. *Smanser A. P.* Pedagogicheskiye umovy samorealizatsiyi maybutn'oho spetsialista v protsesi navchannya / A. P. Smanser // Pedagogika vyshchey i seredn'oyi shkoly : zb. Nauk. pr. – Kryvyi Rih, 2004. – № 8. – 29 s.
10. *Shevchenko H. P.* Vzayemodiya mystetstv v estetychnomu vykhovanni pidlitkiv / H. P. Shevchenko. – К., 1981. – 20 s.

ЭКОНОМОВА О. С. Компетентностный подход и инновационные технологии профессионального художественного образования в формировании исполнительских умений и навыков будущего учителя музыки

В статье рассматривается проблема самосовершенствования молодого учителя музыки в условиях его подготовки к инновационной деятельности, отражены особенности формирования музыкально-исполнительских умений, знаний и навыков в процессе интеграции дисциплин инструментального цикла. Рассматривается вопрос целесообразности интегративной, интерактивной технологии обучения. Цель данной статьи – доказать, что при развитии инновационного потенциала молодого учителя важная роль в содержании методических и технологических направлений отводится развитию самоорганизации, самосовершенствованию, использованию интегрированных методов в формировании индивидуально-профессионального потенциала учителя музыки. Определяются подходы к учебному процессу, которые являются максимально благоприятными для инновационной

деятельности студента. Рассматривается суть готовности будущего учителя музыки к профессиональному саморазвитию в процессии инструментально-исполнительской подготовки, освещены критерии и показатели ее сформированности, выделены кластеры компетентности как образовательного результата исследуемого феномена. Проанализованы различные подходы определению сущности и специфики инструментально-исполнительской деятельности, основные знания, умения и навыки, которыми должен обладать современный учитель музыкального искусства.

Ключевые слова: коммуникативная деятельность, профессиональная компетентность, инновационная деятельность, интеграция, инновация, готовность к профессиональному саморазвитию, инструментально-исполнительская деятельность, самоусовершенствование.

ЕКОНОМОВА О. Competence-based approach and innovative technology professional art education in the development of performing skills of future teachers of music.

In accordance with an aim and tasks of musical education her maintenance is base on principles of scientific character, integration, to unity of studies and education. Musical education is sent to all-round development of music masters and valuable capture by them by all components of educational musical activity. One of the possible going near harmonization of development of student there are the integrated studies. In the article the problem of self-perfection of young music master is examined in the conditions of preparation of him to innovative activity. It analyzes approaches to the educational process, which are the most favorable for innovation activity of the student. Presents readiness of a future music teacher for professional self development in the process of instrumental performance training, highlights criteria and indicators for its formation, distinguishes clusters of competencies as educational result of investigated phenomenon. Analyzes different scientific approaches to determining the essence and specificity of instrumental performing activity, basic knowledge, skills and abilities that modern music teacher should have.

Keywords: communicative activity, professional competence, innovation acting, integration, innovation, instrumental and performance activities, ability to professional self-development.

УДК 37.091.322-021.464

Жаріков В. В.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА В ГІМНАЗІЇ ЯК ФОРМА ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

У статті автор наголошує про важливість самостійності творчої активності учнів у процесі навчання. Саме творче мислення учнів поповнює їх знання, вчить аргументовано захищати власну точку зору, свідомо і творчо використовувати багаж знань для розв'язання практичних завдань. Автор наголошує, що саме науково-дослідницька робота учнів є надійним шляхом пізнання своїх творчих можливостей, а в майбутньому – і професійного самовизначення.

Ключові слова: дослідницька робота, творчість учнів, гімназійна освіта, обдаровані діти, учнівський колектив.

Пошук шляхів формування творчої особистості учня знайшов своє відображення у створенні, у другій половині ХХ століття, мережі нових типів